

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3245>

Number: 44 , p. 263-274, Spring II 2016

Yayın Süreci

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

30.12.2015

31.03.2016

ANNELERİN SOSYAL SORUN ÇÖZME BECERİLERİYLE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

*RELATION BETWEEN SOCIAL PROBLEM SKILLS OF MOTHERS AND
SOCIAL SKILLS OF CHILDREN*

Yrd. Doç. Dr. Seviye NESLİTÜRK

Gediz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÇAMLİBEL ÇAKMAK

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğr. Gör. Ebru KARAKUŞ ÖZDEMİR

Gediz Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu

Öz

Bu araştırmanın amacı 5-6 yaş grubu çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerinin sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Betimsel araştırma türlerinden tarama modeliyle yapılan araştırma, 148 anne ve çocuk üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak D'Zurilla ve Nezu (1990) tarafından insanların sosyal sorun çözme becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilen, Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve Gresham ve Elliot(2008) tarafından revize çalışmaları yapılan Neslütürk ve Deniz (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile Formu kullanılmıştır. Annelerin sosyal sorun çözme puanları ve çocukların sosyal beceri puanları anne eğitim düzeyine ve mesleklerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları; çocukların sosyal beceri puanları anne eğitim ve meslek durumuna göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Annelerin sosyal sorun çözme puanları eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterirken, annelerin mesleği ve sosyal sorun çözme puanları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Annelerin sorun yönelim ve sorun çözme becerileri çocukların kendini ifade etme, iletişim, grupla birlikte hareket etme puanlarını yordamaktadır. Annelerin sorun yönelim ve sorun çözme becerileri çocukların işbirliği, empati ve kendini kontrol etme puanlarını yordamamaktadır. Annelerin sorun yönelim becerileri sorumluluk puanlarını yordarken, sorun çözüm becerileri sorumluluk puanlarını yordamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Sosyal Sorun Çözme, Okul Öncesi, Anne, Çocuk

Abstract

The purpose of this study is to examine the relation between the social skill scores of the children in the age group of 5-6 years. The research was done by descriptive survey model and included 148 mothers and children. The data collection tool that were used in the research was the Social Problem Solving Inventory which was developed by D'Zurilla and Nezu (1990) in order to measure the social problem solution skills of people and adapted to Turkish by Duyan and Gelbal

(2008) and the Social Skill Development System Family Form which was revised by Gresham and Elliot (2008) and adapted to Turkish by Neslütürk and Deniz (2014). The study used the SPSS 20.00 for the statistical analysis of data. One-way analysis of variance(ANOVA) was used to examine whether the social problem solving skills of mothers and social skill scores of children vary on the basis of education levels and professions of mothers. The results of the study showed that the social skill scores of children didn't have significant difference according to the education levels and professions of mothers. While social problem solving skills of mothers varied on the basis of education levels, there wasn't any significant difference between the professions and social problem skills of mothers. Problem orientation and problem solving skills of mothers predict the scores of children for self-explanation, communication, joint action with group. Problem orientation and problem solving skills of mothers predict don't predict the scores of children for cooperation, empathy and self-control. Problem orientation skills of mothers predict the responsibility scores while their problem solving skills don't predict the responsibility scores.

Keywords: Social Skill, Social Problem Solving, Pre-School, Mother, Child

GİRİŞ

Bireyler doğumdan itibaren diğer insanları etkileyerek ve insanlardan etkilenecek pek çok sosyal yaşantının içerisinde yer almaktadır. Böylelikle bazen farkında olarak bazense farkında olmayarak sosyalleşme gerçekleşmektedir. Sosyalleşme bireyin toplum içerisinde yaşamını sağlıklı ve en iyi şekilde devam ettirmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca sosyalleşme, sağlıklı sosyal gelişim, başarılı sosyal uyum ve etkili sosyal ilişkiler için de temel oluşturmaktadır (Gülşay ve Akman, 2009).

Aile, sosyalleşmeyi etkileyen pek çok faktör içerisinde (Gülşay ve Akman, 2009), toplum tarafından kabul gören iyi ve doğru davranışları benimseme ve gösterebilme becerisini çocuklara kazandıran ilk ve en uzun süreli doğal bir sosyal iletişim alanı olma özelliğinden dolayı önem taşımaktadır. (Efe, 2005; Ekinci Vural ve Gürşimşek, 2009).

Çocukların çoğu müfredat programında yer alan sosyal becerilerin çoğunu akranlarını, öğretmenlerini, anne babalarını ve diğer yetişkinleri gözleyerek, onların yaptıkları gibi yaparak ve yaptıklarında doğal ortamlarda kendiliğinden kazanırlar(Alptekin ve Özyürek, 2013).

Erken yıllardan başlayarak çocuğu yetişkin yaşamına hazırlayan aile ortamındaki ilişkiler, deneyimler, değer ve beklentiler de çocuğun sosyal becerilerini etkilemektedir (Yıldız, 2006). Hızlı teknolojik gelişim ve değişimler, yaşamın akıcı hızı ailelerin beklenen ve beklenmeyen birçok yeni sorunla karşılaşmasına neden olmaktadır. Çözüm bekleyen sorunlarla yüz yüze kalan ailelerin bu sorunları sağlıklı ve etkili bir şekilde çözmesi gerekmektedir (Yıldız, 2006; Dow ve Mayer, 2004). Fakat sosyal yaşam içerisinde karşılaşılan sorunların çözümünde bireysel

faklılıklar olabilmektedir. Bireyler sorunları çözerken farklı yöntemler kullanmaktadır. Farklı yöntemlerin kullanılmasında; bireylerin kişisel özellikleri (Yüksel, 2008), bireylerin içinde bulunduğu ortam, almış oldukları eğitim, disiplin, model aldıkları ebeveynler, öğretmenler yaşamında onu etkileyen kişiler ve etkenler önemli rol oynar (Özcan ve Öğülmüş, 2010).

Ebeveynlerin, çocukluk yıllarından başlayarak yetişkinliğe kadar olan yaşamın her evresinde sosyal yaşamı uyumlu bir şekilde devam ettirebilmek için sorun çözme becerilerine sahip olması gerekmektedir. Karşılaştığı sorunlarla sağlıklı ve etkin biçimde başa çıkmak, anne-babaları birey olarak güçlendirirken aynı zamanda onların bireysel farkındalığını da artırır. Ayrıca çocukların özgüvenli, uyumlu ve sağlıklı bir kişi olarak yetişmesi için uygun ortam sağlar. Anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar, sosyal yaşamları, düşünme stilleri, karar verme, karşılaştığı sorunların üstesinden gelme girişimleri ve sorun çözmeye kullandığı yöntemler çocuklara model olma açısından önem taşımakta ve çocuğun kendini algılayışını şekillendirmektedir. (Yıldız, 2006; Sarıca ve Yazıcı, 2013).

Birey günlük yaşamda kişiler arası ilişkiler nedeniyle birçok karmaşık sorunla karşı karşıya kalabilmektedir. Günlük yaşamda karşılaşılan bu sorunların etkili bir biçimde çözülmesinde yeteneğinde, sosyo-duygusal ve bilişsel gelişim önemli bileşenler olarak rol oynamaktadır. Martin, Stack, Serbin ve Schwartzman, (2012). Kişiler arası sorunların çözümü için D'Zurilla ve Goldfried (1971), sosyal sorun çözme modelini geliştirmişlerdir.

Sosyal sorun çözme, sosyal çevrede meydana gelen sorunların çözümü anlamına gelmektedir (D'Zurilla ve Nezu, 2010). Sosyal

sorun çözmede günlük yaşamın içerisinde sorunlu durum ile karşılaştığında bireyin bilişsel davranışçı yöntemi uygulayarak sorunlu durumla etkili bir şekilde başa çıkması olarak tanımlanmaktadır (D'Zurilla ve Goldfried, 1971; D'Zurilla, Maydeu-Olivares ve Kant, 1998).

Sosyal sorun çözme modelinin iki alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar (1) Sosyal yönelim ve (2) Sorun çözme becerisidir. Sosyal yönelim, kişilerin soruna karşı geliştirdikleri düşünce olarak tanımlanır. Olumlu yönelim ve olumsuz yönelim olarak iki bileşenden oluşmaktadır. Olumlu yönelim de yaşanan sorunlara karşılık olumlu düşünme yer alırken, olumsuz yönelim de ise bireylerin sorunu bir tehdit olarak algıladıkları, sorunların çözülemeyeceğine, kendilerinin bu sorunları çözemeyeceklerine inandıkları, bu durumun günlük yaşamlarını da olumsuz etkilediği sonuçları elde edilmiştir. Sorun çözme becerisi; akılcı sorun çözme olarak da tanımlanabildiği gibi sorunları çözerken kullanılan yöntem ve teknikleri ve aşamalarını içermektedir (Chang ve D'Zurilla, 1996).

Sorun çözme bir öğrenme süreci olarak tanımlanmakta ve iki önemli beceriden oluşmaktadır. Bunlar (1) Alternatif çözümler üretme (2) Üretilen çözümler arasından en etkili çözümü seçmektir. Bireylerin problem çözme şekilleri değişmekle birlikte en genel aşamaları aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir:

- Sorunu tanımlamak ve anlamak
- Ana hedefi belirlemek
- Çözüm üretmek
- Karar vermek ve uygulamak
- Kararı değerlendirmek (D'Zurilla ve Goldfried, 1971).

Sağlıklı ve etkili sorun çözme becerisine sahip bireylerin, bağımsız ve yaratıcı düşünen, sosyal yeterliliklere sahip, kendilerine güvenen kişilik özelliklerine sahip oldukları ifade edilmektedir. Bu açıdan sorun çözme becerisi ile sosyal beceri arasında bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Birçok birey sorunu çözebilecek bir plan olduğu halde, bu planı uygulayabilecek sosyal beceriye sahip olmadığından sorunu çözmede başarısız olmaktadır (Aktaran: Emran-Özbulak ve Bulur Serin, 2011).

Çocukların evde, okulda ve diğer sosyal ortamlarda karşılaşacakları problemleri

çözmede yardımcı olan sosyal becerileri (Seven, 2006), çocuklar anne babaları ve kendilerine bakım veren kişilerle iletişim kurma (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002), diğer bireyleri taklit ve model alma yoluyla öğrenirler (Gül ve Akman, 2009; Ceylan, 2009; Özyürek, Bedge ve Yavuz, 2014). Çocuğun aile içerisinde edindiği ilk izlenimler, aile içerisinde/ailede çocuğa değer verilmesi, sosyal becerileri öğrenmede örnek alabileceği yetişkinlerin olması, onun sosyal yeterlilik ve sosyal becerileri öğrenmesinde oldukça önemli rol oynar (Günindi, 2010).

Ayrıca çocuğun sosyal becerileri kazanmasında ebeveynlerin model olmasının dışında anne babaların kişilik özellikleri, değerlere ilişkin yargıları çocuğa karşı sergilemiş oldukları tutum ve davranışları, çocuğa yaşamın ilk yıllarında sağlanan sosyal deneyim edinme fırsatları (Akt: Kamaraj, 2004), ailenin sosyo ekonomik durumu (Seven, 2006; Bilek 2011; Özyürek ve Ceylan, 2014), boşanma, kardeşler arası ilişkiler, kardeşlerin doğum sırası (Can, 2011; Özyürek ve Ceylan, 2014), anne babanın eğitim düzeyi ve çocuktan beklentileri önemli etkiye sahip unsurlar arasında yer almaktadır. (Guralnick, 2006).

Anne babanın çocuğa olan tutum ve davranışları, onun kişilik gelişimi ve problemleri çözme becerisinde büyük öneme sahiptir. Anne babalar çocuk için uygun model olmanın yanı sıra, çocuğunun yetişkin hayatına hazırlanmasına yardımcı olacak şekilde çevresini düzenlemede, problem çözme becerisini kazanması, kullanması ve bu beceriyi yaşamın diğer alanlarına genelleterek bir yaşam biçimi oluşturmasında yardımcı olmalıdır. Ebeveyn bunun için yeni öğrenme deneyimleri oluşturacak uyarıları vermede, çocuğunu cesaretlendirme, teşvik etme ve desteklemede istekli olmalıdır. Merak duygusunu, yaratıcılığı ve eleştirel bakış açısını kullanarak çok yönlü düşünebilme konusunda çocuğuna örnek olarak rehberlik edebilmelidir (Yıldız, 2006).

Yapılan çalışmalarda da anne babaların sosyal beceri düzeyleri ile çocukların sosyal beceri (kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşlarca kabul görme, aile fertleri ve diğer bireyler tarafından kabul görme, sosyal bağımsızlık, destekleyici sosyal çevre) düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu bulun-

muştur (Özabacı, 2006). Ayrıca demokratik tutumu sergileyen anne babaların çocuklarının sosyal kaygı düzeylerinin düşük (Kaya, Bozalan ve Genç, 2012), sosyal yetkinlik (Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2012), olumlu sosyal davranış düzeylerinin (Altay ve Güre, 2012) vekişilerarası problem çözme algılarının yüksek olduğu bulunmuştur (Terzi, 2000). Ayrıca yapılan bir çalışma sonuçlarına göre, anne babanın çocukları ile ilişkileri esnasında ve aile içinde yansıttıkları olumlu ve olumsuz duygular çocukların sosyal beceri ve yeterliliğini etkilediği ve çocukların sosyal beceri ve yeterlilikleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur (Eisenberg ve ark.,2001)

Anne babaların sosyal yaşamda karşılaştıkları sorunları sağlıklı bir biçimde çözmele-ri, çocuklar tarafından gözlemlenerek sosyal yaşamlarına rehberlik edebilmektedir. Özellikle insan yaşamının kritik dönemlerinden biri olan erken çocukluk yıllarında anne baba ile etkileşim çocuğun tüm hayatına yansıyabilmektedir. Bu nedenle çalışmada, annelerin sosyal sorun çözme yönelimlerinin çocukların sosyal beceri düzeyleri üzerine/ sosyal becerilerine etkisinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek ve objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma soru veya sorularına cevap arayan betimsel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2002). Yöntem özellikleri açısından davranış bilimi ve disiplinlerine daha uygun düşmekte olan tarama modeli (Arseven, 2001) tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İzmir ili merkez ilçesindeki ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar ve anneleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubunda ise İzmir ilinin merkez ilçesinde ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden 148 çocuk ve çocukların anneleri yer almıştır. Örneklem grubu basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve Sosyal Beceri Geliştirme sistemi Aile Formu kullanılmıştır.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri

D'Zurilla ve Nezu (1990) tarafından insanların sosyal sorun çözme becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilen Sosyal Sorun Çözme Envanteri, 70 maddeden oluşan çok boyutlu bir ölçme aracıdır. Envanterde yer alan her bir madde gerçek yaşamdaki sorun çözme durumları için olumlu (kolaylaştırıcı) veya olumsuz (engelleyici) bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkiyi yansıtan ifadeden oluşmaktadır. Envanter Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve geçerlilik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin, Sorun Yönelim ve Sorun Çözme olmak üzere iki ana alt boyutlarından oluşan envanterin tamamı için güvenirlik katsayı 0.95, alt ölçekler için güvenirlik ise 0.69-0.93 aralığındadır.

Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi (SSİS)Aile Formu

Gresham ve Elliot tarafından, Sosyal Beceri Dereceleme Sisteminin (SSRS)'in revizyondan geçirilmesi ile son şekli verilen ölçek 3-18 yaş arasındaki çocukların sosyal becerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi (SSİS) Aile, Öğretmen ve Öğrenci olmak üzere 3 ölçekten oluşmaktadır. 3-18 yaş grubu çocuklarda kullanılmaktadır Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi (SSİS) Aile Formu, iki ölçekten oluşmaktadır. Bunlardan birincisi sosyal beceriler ölçeği; iletişim, işbirliği, kendini ifade etme, sorumluluk, empati, grupla birlikte hareket etme, kendini kontrol etme gibi sosyal davranışları ölçmektedir ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. İkincisi ise problem davranışlar ölçeğidir. Dışadönüklük, zorbalık/saldırganlık, hiperaktivite/dikkatsizlik, içedönüklük ve otizm olmak üzere 5 alt boyutu vardır (Gresham ve Elliot, 2008). Ölçek 2014'de Neslitürk ve Deniz tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışmaları kapsamında Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile formunun sosyal beceri bölümü alt ölçekleri iç tutarlık katsayıları .71 ile .85, problem davranışlar bölümü alt ölçeklerinin iç tutarlık katsayıları ise .64 ile .79 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam iç tutarlılık katsayısı ise .83 olarak bulunmuştur (Neslitürk ve Deniz, 2014).

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 20.00 programından yararlanılmıştır. Annelerin sosyal sorun çözme puanları ve çocukların sosyal beceri puanları anne eğitim düzeyine ve mesleklerine göre farklılık gösterir

göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Annelerin sorun yönelim ve sorun çözme becerileri değişkenlerinin çocukların işbirliği, kendini ifade etme, empati, iletişim, kendini kontrol

etme, empati, grupla birlikte hareket etme ve sorumluluk puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olup olmadığını belirlemek için de basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 1. Çocukların sosyal beceri puanları ile annelerin eğitim durumları ve mesleklerine göre ilişkili örnekler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları

Değişkenler			Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	fark
Sosyal beceri	Anne Meslek	Grup içi	1408,698	4	352,175	1,312	,268	--
		Gruplar arası	38380,133	143	268,393			
		Toplam	39788,831	147				
Sosyal beceri	Anne eğitim	Grup içi	2837,920	5	567,584	2,181	,060	--
		Gruplar arası	36950,911	142	260,218			
		Toplam	39788,831	147				

Tablo 1 incelendiğinde çocukların sosyal beceri düzeyleri anne meslek (F=1,312, p=,268)

ve eğitim durumuna göre (F=2,181, p=,060) anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 2: Annelerin sosyal sorun çözme puanları anne eğitim durumu ve mesleklerine göre ilişkili örnekler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) test sonuçları

Değişkenler			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Fark
Sosyal sorun çözme	Anne meslek	Grup içi	2156,337	3	539,084	,471	,757	---
		Gruplar arası	163614,378	144	1144,156			
		Toplam	165770,716					
Sosyal sorun çözme	Anne eğitim	Grup içi	16988,248	3	5662,749	5,481	,001	3-4
		Gruplar arası	148782,468	144	1033,212			
		Toplam	165770,716					

*Fark sütunu, hangi gruplar arasında fark olduğunu göstermektedir. 1.İlkokul, 2.Ortaokul, 3.Lise, 4. Üniversite

Tablo 2' e göre yapılan ANOVA testi sonucunda annelerin sosyal sorun çözme puanları eğitim durumuna göre [F(3,144)=5,481 p<,05]farklılık göstermektedir. Tukey testi sonucuna göre, üniversite mezunu olan annelerin

sosyal sorun çözme puanı(X=215), lise mezunu annelerin sosyal sorun çözme puanından (X=191) daha yüksektir. Annelerin sosyal sorun çözme puanları mesleklerine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 3. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının işbirliği becerileri arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	p
Sorun Yönelim İşbirliği	,117	1,426	,014	2,133	,156
Sorun Çözme İşbirliği	,106	1,288	,011	1,658	,200

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,117$, $p>.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,106$, $p>.05$) çocukların işbirliği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamamaktadır.

Tablo 4. Annelerin Sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının kendini ifade etme becerileri arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	p
Sorun Yönelim Kendini İfade	,301	3,808	,090	14,500	,000
Sorun Çözme Kendini İfade	,281	3,545	,079	12,564	,001

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,301$, $p<.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,281$, $p<.05$) çocukların kendini ifade etme puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamaktadır. Annelerin sosyal sorun çözme becerileri çocukların kendini ifade etme puanlarındaki toplam varyansın %79'unu, sorun yönelim becerileri ise toplam varyansın %90'unu açıklamaktadır.

Tablo 5. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının empati arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	p
Sorun Yönelim Empati	,108	1,315	,012	1,730	,190
Sorun Çözme Empati	,157	1,918	,025	3,678	,057

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,108$, $p>.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,157$, $p>.05$) çocukların empati puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamamaktadır.

Tablo 6. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının iletişim arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	p
Sorun Yönelim İletişim	,250	3,126	,063	9,775	,002
Sorun Çözme İletişim	,242	3,014	,059	9,084	,003

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,250$, $p<.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,242$, $p<.05$) çocukların iletişim puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamakta-

dır. Annelerin sosyal sorun çözme becerileri çocukların iletişim puanlarındaki toplam varyansın %63'ünü, sorun yönelim becerileri ise toplam varyansın %59'ünü açıklamaktadır.

Tablo 7. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının grupla birlikte hareket etme arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	P
Sorun Yönelim Grupla hareket	,306	3,874	,094	15,006	,000
Sorun Çözme Grupla hareket	,252	3,138	0,64	9,849	,002

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,250$, $p<.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,242$, $p<.05$) çocukların grupla birlikte hareket puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamaktadır. Annelerin sosyal sorun çözme

becerileri çocukların grupla birlikte hareket puanlarındaki toplam varyansın %64'ünü, sorun yönelim becerileri ise toplam varyansın %94'ünü açıklamaktadır.

Tablo 8. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının kendini kontrol etme arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	P
Sorun Yönelim Kendini kontrol	,121	1,478	,015	2,184	,142
Sorun Çözme Kendini Kontrol	,081	5,665	,007	,966	,327

Annelerin sorun yönelim düzeyleri ($\beta=,121$, $p>.05$) ve sorun çözme düzeyleri ($\beta=,081$, $p>.05$) çocukların kendini kontrol etme

puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamamaktadır.

Tablo 9. Annelerin sorun çözme ve sorun yönelim düzeyleri ile çocuklarının sorumluluk arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	β	T	R2	F	p
Sorun Yönelim Sorumluluk	,170	2,089	,029	4,364	,038
Sorun Çözme Sorumluluk	,145	1,773	,021	3,145	,078

Annelerin sorun çözüm düzeyleri ($\beta=,145$, $p>.05$) çocukların sorumluluk puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamamaktadır. Buna karşın annelerin sorun çözme düzeyleri ($\beta=,170$, $p<.05$) çocukların sorumluluk puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamaktadır. Annelerin sosyal sorun yönelim becerileri çocukların sorumluluk puanlarındaki toplam varyansın %29'unu açıklamaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın sonucunda, çocukların sosyal beceri düzeyi, anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulgu konu ile ilgili yapılan birçok çalışma ile tutarlı (Aydın ve Sönmez, 2014; Bilek, 2011) olmasına rağmen; bazı çalışmalarda ise, annelerin eğitim düzeyi eğitim düzeyinin yüksekliğiyle sosyal becerilerin değerlendirilmesi arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi lise ve üstü olan ebeveyn çocuklarının, diğerlerine göre disiplin problemlerini daha (Cousins, Power ve Olvera-Ezzell az yaşadıkları ve daha az davranışsal problemler sergiledikleri ortaya çıkmıştır, 1993; Fox, Platz ve Bentley, 1995). Yine yapılan başka çalışmalarda da annelerin eğitim durumlarının sosyal beceri düzeyleri arasında ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Yılmaz'ın (2000) eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkilerini incelediği çalışma sonucunda; annenin öğrenim düzeyi arttıkça çocukların benlik algısı ve sosyal yönden kendilerini daha olumlu algıladıkları tespit edilmiştir.

Sarı'nın (2007) anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelediği çalışmada, çocukların sosyal becerilerinde annelerin öğrenim durumlarına göre farklılık gösterdikle-

rini belirterek, ortaokul mezunu olan annelerin çocukları ile yüksek lisans ve üstü mezunu olan annelerin çocuklarına göre, sosyal uyum davranışlarında daha sınırlı olduklarını belirtmiştir.

Günindi'nin (2008) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada annesi lise mezunu olan çocukların, annesi ilköğretim mezunu olan çocuklara göre, annesi üniversite mezunu olan çocukların, annesi ilköğretim mezunu olan çocuklara göre Sosyal Uyum becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Özbey'in (2009) anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisini incelediği çalışmada, çocukların anne mesleğine göre Sosyal Beceri Ölçeği genelinden ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çocuğun eğitiminde önemli rol oynayan annelerin, eğitim düzeyleri çocuğun, sosyal becerilerini geliştirebilmesi ve problem davranışlarla baş edebilmek adına yeni çözümler üretebilmesini kolaylaştıracaktır.

Yaşar-Ekici'nin (2015) okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerileri ile aile özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, lisans mezunu olanların ilköğretim mezunu olanlara oranla, ön lisans mezunu olanların ortaokul mezunu olanlara oranla ve lisans mezunu olanların ortaokul mezunu olanlara göre sosyal beceri ölçeği genelinde daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların sosyal beceri düzeyi ile annelerin mesleği arasındaki ilişkiye bakıldığında, anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Benzer bir çalışmada da Sarı (2007) anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelediği

çalışmasında, çocukların sosyal uyum ve becerileri annenin mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yaşar- Ekici (2015) okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerileri ile aile özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada; annelerin mesleği ile okul öncesi eğitime devam eden çocukların Sosyal Beceri Ölçeği'nin genelinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığını belirtmiştir.

Annelerin sorun çözme becerileri düzeyleri ile çocukların sorumluluk düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamazken, annelerin sorun yönelimleri çocukların sorumluluk düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamaktadır. Araştırmanın bu bulgusu, Sarıca ve Yazıcı (2013)' nın ebeveynlerin sosyal sorun çözme becerileriyle çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarını ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada annelerin sosyal sorun çözme becerisi yükseldikçe, çocukların özyeterlilik ve benlik algılarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların olumlu bir benlik algısı oluşturmada ve yeterlik duygusu kazanmasında anne babalarıyla olan iletişim ve etkileşimleri sırasında aldıkları geri bildirimler oldukça önem taşımaktadır. Çocukların kendi kendine yetebilen, yüksek benlik algısına sahip doyumsuz bir birey olarak yetişmesi büyük ölçüde onlara sağlanan fırsatlarla yakından ilişkili iken; sıcak ve duyarlı ebeveyn-çocuk ilişkisi olumlu bir benlik kavramını desteklemektedir (Yıldız-Çiçekler ve Ala-koç-Pirpir, 2015).

Bu çalışmada annelerin soruna yönelim becerileri çocukların sosyal becerilerini yordamaması bulgusu annenin sorunu kendisinin çözmesi özelliklede çocuğa bu konuda zaman ayırmaması çocuğun sorumluluk duygusunu olumsuz etkilerken, annenin soruna yönelim becerisinin çocuk tarafından gözlemlenmesi ve model alınmasının çocuğun sorumluluk duygusu üzerinde olumlu etkisi olduğu varsayılmaktadır. Gresham ve Elliot (1990) sosyal beceriyi, bireyin başkaları ile etkili iletişim kurmasını ve başkaları tarafından sosyal olarak kabul görmeyen davranış örüntülerden uzaklaşmasını sağlayan, öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamıştır. Annelerin model olması ve ilişkilerin olumlu

olması da sosyal beceriyi etkilemektedir. Chen ve diğerleri (2005) çalışmalarında, genel bir durum olarak yaşıt grubu Çinli çocukların sosyal ve okul adaptasyonu ile anne-baba arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, çocukların anne-baba ile ilişkilerinin, onların okuldaki sosyal davranışlarını ve okula uyum sağlamadaki etkilerini ortaya çıkartmıştır. Anne-babalarıyla ilişkileri iyi olan çocukların, sosyal yeterlilik ve sosyal beceri yönünden daha olumlu oldukları görülmüştür. Bu çalışmada, annelerin sosyal sorun çözme becerileri ile çocukların sosyal becerileri ile sınırlı kalmıştır. Çocukların anneleri ile değil babalarında sorun çözme becerileri ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda çocukların sosyal becerilerine yönelik ailelere eğitimler verilerek ve hem de okulda desteklenerek çocuğun sosyal gelişimleri desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Altay, F.B. ve Güre ,A. (2012). Okulöncesi Kuruma (devlet-özel) Devam Eden Çocukların Sosyal Yeterlik ve Olumlu Sosyal Davranışları İle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri 12(4),2699-2718
- Alptekin, S. ve Özyürek, M. (2013). Akranların Sosyal Becerilere Model Olduğu Doğrudan Öğretimin Zihinsel Engelli Öğrencinin Sosyal Becerileri Kazanması Sürdürmesi Genellemesi Ve Sosyal Kabulüne Etkisi, The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 6 Issue 8 , p. 31-58.
- Arseven, A. D., (2001). Alan Araştırma Yöntemi. Ankara:Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Aydın, A. ve Sönmez, İ.O. (2014). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocukların Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi, YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: I (XI), 149-168
- Bilek, M. H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev ile Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne.

- Can, G. (2011). Gelişimin Doğası. (Editör Esra Ceyhan). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 1-24.
- Chang, E. C., ve D'Zurilla, T. J. (1996). Relations between problem orientation and optimism, pessimism, and trait affectivity: A construct validation study. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 185-194.
- Chen, X., Yunfeng, H., Lei C. and Hongyun, L. (2005). The Peer Groups as a Context: Moderating Effects on Relations Between Maternal Parenting and Social and School Adjustment in Chinese Children. *Child Development*.
- Ceylan, Ş. (2009). Vineland sosyal-duygusal erken çocukluk ölçeğinin geçerlik-güvenirlilik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş çocuklarının sosyal-duygusal davranışlarına yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cousins, J.H., Power, T.G., Olvera-Ezzell, N. (1993). Mexican-American Mothers' Socialization Strategies: Effects of Education, Acculturation, and Health Locus of Control. *Journal of Experimental Child Psychology*.
- Çetin, F., Alpa Bilbay, A. ve Albayrak Kaymak, D. (2002). Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler. (2. Baskı), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Dow, G.T. ve Mayer, R.E. (2004). Teaching Students to Solve Insight Problems: Evidence for Domain Specificity in Creativity Training. *Creativity Research Journal*. Vol. 16, No. 4, 389-402
- Durmuşoğlu Saltalı, N. ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn Tutumlarının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik ve İçer Dönüklük Davranışını Yordaması. *İlköğretim Online*, 11(3), 729-737, 2012. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Duyan, V. ve Gelbal S. (2008). "Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçeye uyarlama çalışması" *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(1): 7-28.
- D'Zurilla, T. J., ve Goldfried, M. R. (1971). Problem solving and behavior modification. *Journal of Abnormal Psychology*, 78, 107-126.
- D'Zurilla, T. J. ve Nezu, A. M. (1990) Development and preliminary evaluation of the Social Problem-Solving Inventory. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2, 156-163.
- D'Zurilla, T. J., Maydeu-Olivares, A. ve Kant, G.L., (1998). Age and Gender Differences in Social Problem-Solving Ability, Personality and Individual Differences, 25, 241-252.
- D'Zurilla, T.J. & Nezu, A.M. (2010). Problem-Solving Therapy. Keith S. Dobson (Ed.) *Cognitive - Behavioral Therapies* (pp. 197-225). New York: The Guilford Press
- Efe, K. (2005). Okul öncesi eğitim çağında çocuğu olan ailelerin denetim odağı türü ve çocukların sosyal davranışlarını denetlemeleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eisenberg, N., Gershoff, E.T., Fabes, R.A.; Shepard, S. A.; Cumberland, A. J.; Losoya, S. H.; Guthrie, I. K.; Murphy, B. C. (2001). Mother's emotional expressivity and children's behavior problems and social competence: Mediation through children's regulation. *Developmental Psychology*, 37, 475-490.
- Ekinci Vural, D. Ve Gürşimşe, I. (2009). Okul öncesi eğitimde aile katılımlı sosyal beceri eğitimi. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 4 (3), 1110-1122.
- Emran Özbulak, B. ve Bulut Serin, N. (2011). Okul Psikolojik Danışmanlarının Problem Çözme ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education)*. 41:302-312.
- Fox, R.A., Platz, D.L., Bentley, K.S. (1995). Maternal Factors Related to Parenting Practices, Developmental Expectations, and Perceptions of Child Behavior Problems. *Journal of Genetic Psychology*, 156, 431-441. generation hypothesis. *Current Psychology*
- Guralnick, M. J. (2006). Family influences on Early development: Integrating the science

- ce of normative development, risk and disability and intervention. In K. McCartney & D. Phillips (Eds.), *Handbook of early childhood development* (pp.44-61). Oxford, UK: Blackwell Publishers.
- Günindi, N. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Becerileri İle Anne-Babalarının Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günindi, Y. (2010). Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitim programının çocuklarının sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gresham, F.M. ve Elliot, S.N. (2008). *SSIS Social Skills Improvement System: Rating Scales Manual*. Minneapolis: Pearson.
- Gülây H. ve Akman B. (2009). *Okul öncesi dönemde Sosyal Beceriler*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Kitabevi
- Kamaraj, I. (2004). Sosyal becerileri derecelendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin annesinin tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Martin, J.P. , Stack, D. M., Serbin, L.A. ve Schwartzman, A. E. (2012). *Social Problem Solving in High-Risk Mother Child Dyads: An Intergenerational Study*, *Social Development*, 21(1), 47-67.
- Neslitürk, S. Ve Deniz, M.E. (2014). Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile Formu'nun Türk Kültürüne Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: 11(26), 139-149.
- Özabacı, N. (2006). Çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlerin sosyal becerileri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16(1), 163-179.
- Özbey, S. (2009). *Anaokulu Ve Anasınıfı Davranış Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlilik Çalışması Ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Özcan, C. ve Öğülmüş, S. (2010). *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklara Bilişsel Yaklaşım Dayalı Kişilerarası Sorun Çözme Eğitiminin Katkıları*. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9(4): 391-398.
- Özyürek, A. Ve Ceylan, Ş. (2014). *Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Becerilerin Desteklenmesi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi*. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 35 (1), ss. 99-114.
- Özyürek, A., Bedge, Z. Ve Yavuz, N.F. (2014). *Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki*. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 115-134.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıca, E. ve Yazıcı, Z. (2013). *Ebeveynlerin sosyal sorun çözme becerileriyle çocukların benlik algısı arasındaki ilişki*. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*. 1(1), 91-103.
- Seven, S. (2006). *6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayın-

- lanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Terzi, I.Ş. (2000) "İlköğretim Okulu Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Kişilerarası Sorun Çözme Beceri Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaşar-Ekici, F. (2015). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri İle Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Hüseyin Hüsnü Tekişik Özel Sayısı 1 (1), 223-259.
- Yıldız, S.A. (2006). Ebeveynin Sorun Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 24, Sayfa: 231-244.
- Yıldız – Çiçekler, C. Ve Alakoç – Pirpir, D. (2015). 48-72 Aylar Arasında Çocuğu Bulunan Annelerin Çocuk Yetiştirme Davranışları İle Çocuklarının Benlik Kavramlarının İncelenmesi, Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1 (2), 491-500
- Yılmaz, A. (2000). Eşler Arasındaki Uyum Ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin Ve Gençlerin Akademik Başarıları Ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, Ç. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.